

NEIKTERS MAGASIN

1000

Kronor 1000

Aktie-Brev
å
en aktie

N:o 1

Detta aktiebrevs innehavare
har åtnjutit del av bolags-
stämma den 22 november 1947
beslutad gratisutdelning.

Neikter & Rosén Aktiebolag

Handl. Axel Neikter, Emmaboda,

som till fullo inbetalt beloppet för en aktie uti

Neikter & Rosén Aktiebolag

med

Kronor ETTUSEN Kronor

tillförsäkras genom detta aktiebrev motsvarande andel i bolagets tillgångar
och vinst i enlighet med bolagsordningen och gällande lag.

Med detta aktiebrev följa tio utdelningskuponger och en talong.

Emmaboda den 7 april 1919.

För Neikter & Rosén Aktiebolag

Axel Neikter

W. Johansson

W. Johansson

1000

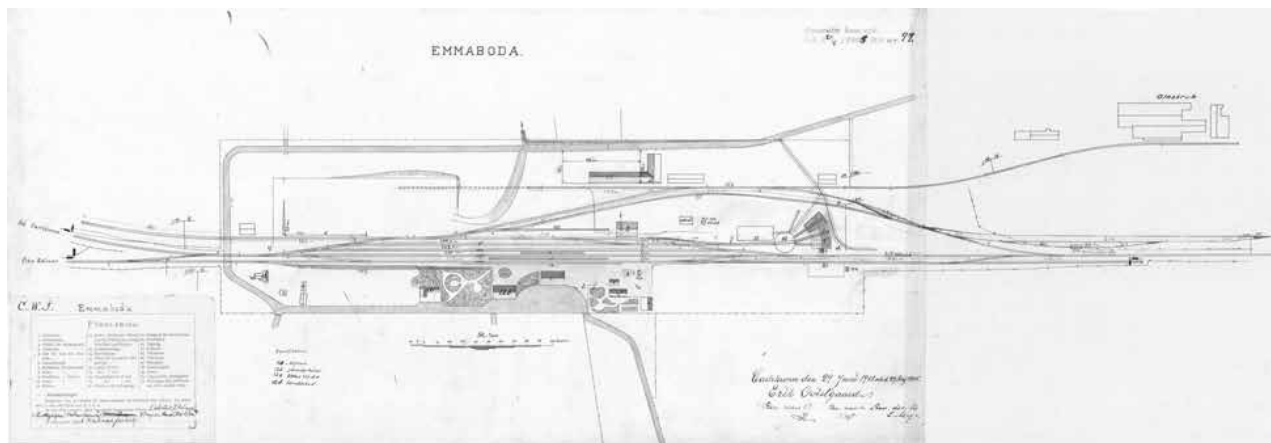
Axel Neikter (född 1871 i Grimsnäs , Ljuder socken) var son till Frans Johan Neikter (Neiter) som gifte sig med Johanna f. Niklasson, vars bror var affärsmannen August Rosén i Emmaboda. En systerson till de sistnämnda var affärsmannen Alfred Rosén, far till sedermera glasbruksdirektörerna Lennart Rosén och Erik Rosén. 1893 kom Axel Neikter som bokhållare till sin August Rosén, som byggt en affärsfastighet i Emmaboda. Han anställde även Alfred Rosén. Axel Neikter och Alfred blev kompanjoner efter några år, men samarbetet gick inte bra, varför Alfred köpte en affär i Örsjö, och Axel Neikter blev ensam ägare till deras verksamhet i Emmaboda.

Vid sekelskiftet fanns i Emmaboda förutom Neikters, ett slakteri, bryggeri, kortvaruhandel, fotoateljé och en mindre butik som bland annat tillhandahöll öl för avhämtning. Den egentliga industrietableringen skedde först mellan 1900 och 1930. Det är under dessa år som bland annat trä-, sten- och glasindustrierna grundades och som än idag har stor betydelse för Emmaboda. En första stadsplan upprättades 1936, där nya gatudragningar, torg, affärs- och bostadsbebyggelse, villaområden och industriområden utpekades. Bristen på en långsiktig planering

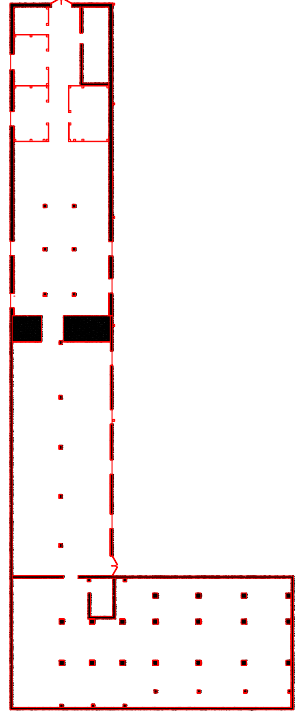
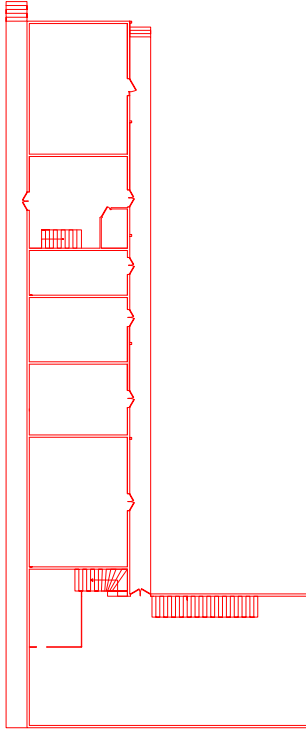
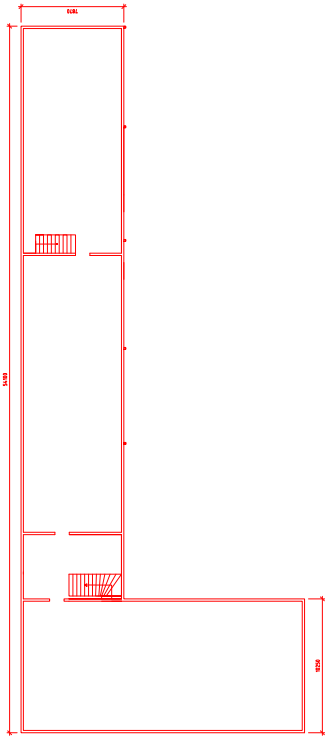
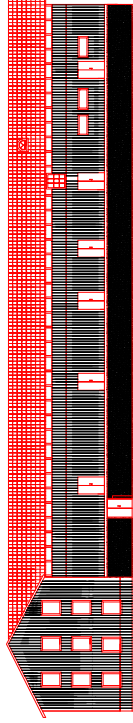
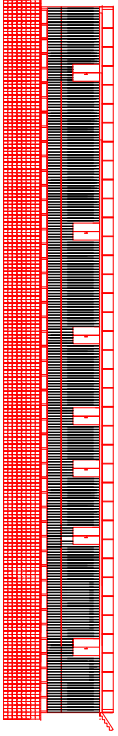
hade då sedan en tid börjat göra sig gällande i samhället, som sedan 1930 var upphöjt till köping. Perioden 1930 till 1970 växte Emmaboda stationssamhället påtagligt.

Sedan kommunsammanslagningen 1969 ingår även Lindås och Algutsboda i Emmaboda kommun. 1971 tillkom även samhället Långasjö. Idag är Emmaboda största tätorten i kommunen och är än idag en viktig järnvägsknut i södra Kalmar län.

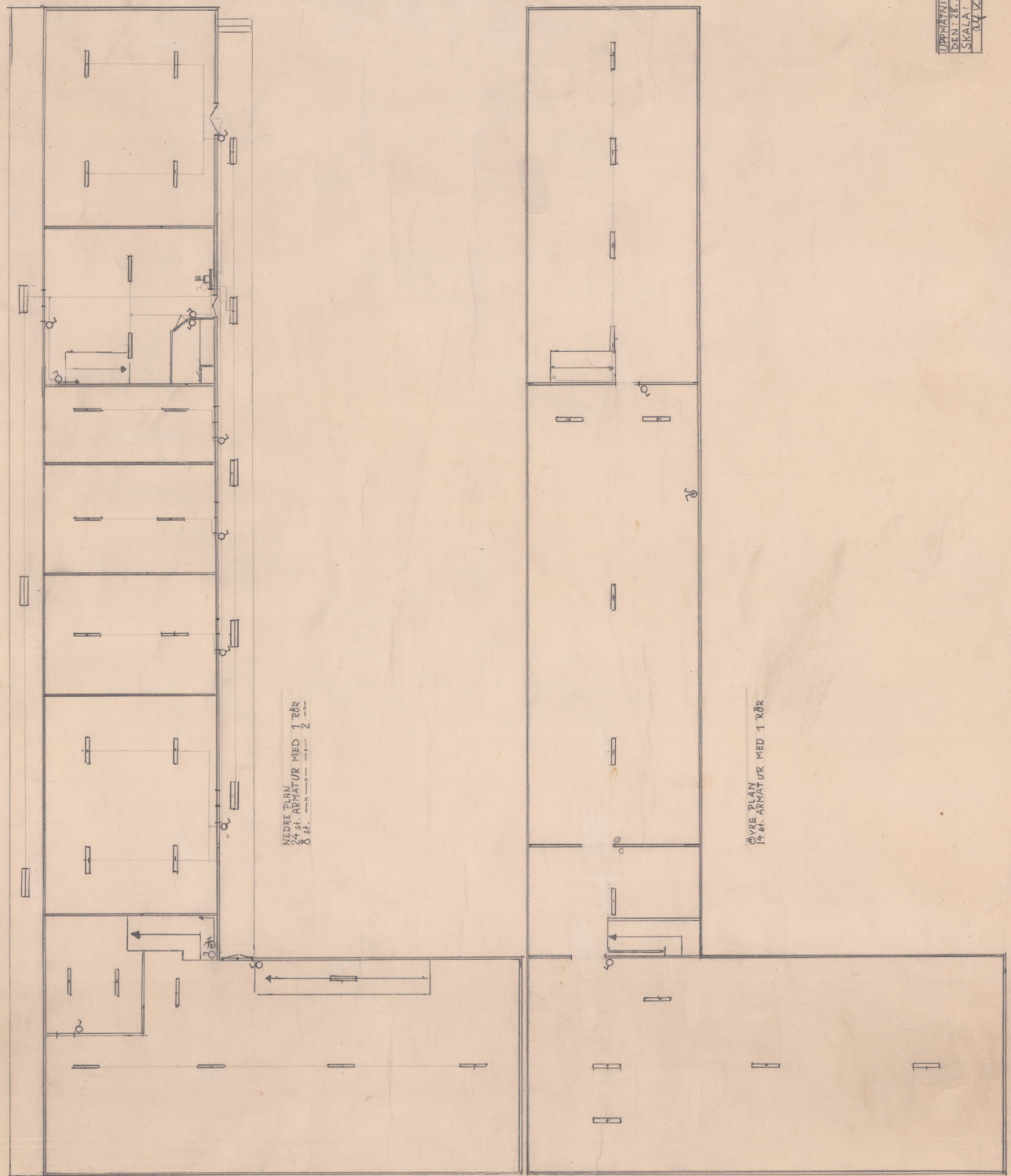
År 1900 hade Axel Neikter blivit ensam ägare till Neikter och Roséns diversehandel och lät 1902 uppföra det stora magasinet strategiskt placerat mellan affären och järnvägen. Den väl tilltagna lagerytan möjliggjordes mycket tack vare att Kalmar Ångkvarn hade skrivit ett kontrakt med Neikter och Rosén om en stor lageryta. Marken mot järnvägen köpte han av järnvägsbolaget för 100 kronor och järnvägsbolaget drog också ett stickspår till magasinet då bolaget såg stora möjligheter att tjäna pengar på frakt. Varorna kom med tåget, lossades av i magasinet för att sedan säljas i affären på andra sidan gatan. Diversehandeln hade ett varusortiment, som omfattade det mesta en privatperson eller företagare kunde önska köpa. Från järnbalkar till livsmedel. Neikters servade alla industrier, företag och privat-

Kartskiss över Emmaboda stationsområde 1900.

FÖRSLAG TILL BELYSNINGSINSTALLATION
I MAGASINBYGGNAD TILLHÖR
NEIKTER och ROSEN A.D.

UPPMÄTNINGSRITNING
DEN 28.12.1959
SKALA: 1:100
R. K. K. K.

personer i bygden. Från magasinet körde man ut varor under de första åren med häst och vagn och senare med bil till alla kunder i bygden. Utanför magasinet hölls det marknad första fredagen i varje månad mellan åren 1906 och 1923. Axel Neikter upplät marken framför magasinet som marknadsplan. Bönderna kom i häst och vagn ute från byarna för att sälja och köpa varor.

Med Axel Neikters driftighet började Emmaboda växa som samhälle. 1912 införde han elektricitet i delar av samhället. Vidare arbetade han fram för att Emmaboda skulle få en stadsplan och skänkte 10 000 kronor vardera till byggnation av ett församlingshem och startkapital till en brandkår. 1919 startade han tillsammans med Ernst Johansson, grosshandlaren och ägaren av Åfors glasbruk, Emmaboda fönsterglasbruk. Företaget skulle under 1970-talet bli Emmabodas största arbetsplats. Samma år dör Axel Neikter endast 48 år gammal. Vid sin sjukdomstid uppvaktade flera invånare honom och vid ett tillfälle spelade en musikkår för honom vid hans hem. Axel Neikter var en mycket aktad och uppskattad person i Emmaboda.

Efter hans död drevs både affärshuset Neikter & Rosén och Neikters magasin vidare. I affärshuset fanns förutom järnhandel även en bank. På 1960-talets början byggdes fastigheten ut och fick en ny hyresgäst, ICA. I magasinet förvarades järnvaror, djurfoder, trävaror med mera. 1950 byggde firma Ragnar Ottosson en källare till magasinet till en kostnad av 14 200 kronor. Där förvarades bland annat snus och margarin i den västra delen. Källaren på östra delen fanns ett häststall där besökare kunde ställa sina hästar medans man gjorde affärer.

Under 1970-talet och framåt minskade magasinets betydelse som plats för varor. Byggnaden började sakta förfalla. 1990 gjorde K-konsult en utredning om bebyggelsen i Emmaboda-Lindås centralort. I den konstaterade konsulten att stationsområdet hade ett stort kulturhistoriskt värde. Ägaren till Neikters affärshus och magasinet, Industripartner, sökte i början av 1993 rivningslov för magasinet. I det läget beslutade bygg- och miljönämnden att samma år att köpa magasinet för 11 000 kronor.

När det kommunala bolaget Möjligheternas Hus startades 1992 placerades en återvinningsaffär i magasinet. Kretsloppsmagasinet sålde begagnade vitvaror, badkar och byggnadsmaterial fram till mitten av 00-talet. Magasinet har sedan dess stått tillbommat och har såväl ett stort underhållsbehov som omfattande spår av skadegörelse i form av trasiga fönster.

Att återställa Neikters magasin till nyskick beräknas kosta cirka 48,5 miljoner kronor enligt en utredning utförd av Hifab hösten 2023.

Byggnadsbeskrivning (utdrag från Byggekulturs utredning 2023, för fullständig text se bilaga)

Exteriör

Neikters magasin är en långsträckt panelklädd vinkelbyggnad i tre våningar under ett tegeltäckt sadeltak. Huvudvolymen sträcker sig i östvästlig riktning, har en längd på cirka 55 meter och en bredd på cirka 11,5 meter. Vid sydvästra änden är den tillbyggd i vinkel med en volym som mäter cirka 12 x 12 meter. Byggnaden består av en stolpverkskonstruktion på en hög sockel av gjuten betong med tydliga avtryck från gjutformens brä-

dor. På flera ställen finns dessutom punktfundament av granitsten. På grund av terrängens nivåskillnader ligger sockelvåningen till stor del under markytan. Endast vid vinkelbyggnaden ligger sockelvåningen helt ovanför marken.

Byggnaden är klädd med locklistpanel av sågade brädor i fallande bredder, målade i en ockragul kulör. Locklisterna är enkla med fasade kanter. Längs byggnadens långsidor löper på båda sidor lastkajer i trä som skyddas av det långt utkragande sadeltaket. Taket är täckt med trekupiga strängpressade röda lertegelpannor.

Huvudvolymen är uppdelad i flera fönsterlösa magasin som nås från lastkajerna genom panelklädda pardörrar. Tre liknande pardörrar leder dessutom till sockelvåningen. Den ena är placerad i magasinets östra gavel, en i huvudvolymens sydvästra del och en i vinkelbyggnadens östra fasad. Fönster finns i byggnadens tre gavlar, i huvudvolymens sockelvåning samt i magasinets västra del. Dessutom finns ett fönster till trapphuset i byggnadens mitt samt en rundad takkupa på södra takfallet. De flesta fönstren är idag igensatta med skivor utvändigt men syns inifrån.

De är av både varierande storlek och spröjsindelning med delvis högt dekorativt värde. Samtliga dörrar och flertalet fönster är från magasinets uppförandetid. Fönster och dörrar är målade i en engelsk röd kulör.

Interiör

Sockelvåningen är uppdelad i flera sektioner med öppningar mellan de olika delarna som gör det möjligt att fritt röra sig i hela planet. Interiören består av oisolerade utrymmen med synlig konstruktion.

Golven är betonggjutna, takbjälklagen i trä är synliga. Bjälklagen avlastas av en järnbalk som vilar på en rad av gjutna betongpelare. Lika som sockelvåningens väggar

visar pelarna tydliga spår efter gjutformen. Pelarna i magasinets äldre del är koniska, i vinkelbyggnaderna är de raka. Från vinkelbyggnaden leder en trätrappa till de övre våningsplanen. Inredningen består främst av lagerhyllor.

Byggnadens första våning har enkla trägol, innertak med synliga takbjälklag och oklädda innerväggar.

I magasinets västra del har två sektioner tilläggsisolerats och inretts. I huvudvolymens mitt leder en trätrappa till vindsplanet. Vinden är oisolerad med synlig konstruktion och en viss fast inredning i form av lagerhyllor.

Byggnadsteknisk undersökning har gjorts av Ankdammen Konsult (se bilaga.).

Cirka 570 bilder har tagits på Neikters magasin exteriört och interiört under 2021-2023. Dessa bilder är arkiverade.

Källor:

Emmabodabyggdens Arkivförening, Vissefjärda

Emmaboda - Ett småländskt samhälle, Carl Ågren, 1974

Emmaboda Tätort - 125 år 1999, Gert Sandberg, 1999.

Marknad utanför Neikters magasin cirka 1910-talet.

SLÄGGSKAFT
ASK
30" KLENA

KORK
Hicko

Emmaboda kommun

Box 54, 361 21 EMMABODA

Växel 010-353 10 00

kommunen@emmaboda.se, www.emmaboda.se

November 2023